

управління МВС України, які приймають рішення військового характеру, не передбачених чинним законодавством про поліцію. Таким чином, слід резюмувати, що МВС України, будучи центральним органом виконавчої влади, що здійснює функції з нормативно-правового регулювання у галузі забезпечення національної безпеки, наділене повноваженнями з видання нормативних правових актів міжгалузевого характеру, спрямованих на регулювання суспільних відносин в економічній, адміністративно-політичній, соціальній та інших сферах, з метою вирішення завдань забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Спецпідрозділи охорони громадського порядку в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Спецпідрозділи_охорони_громадського_порядку_в_Україні
2. Тактичне керівництво та організація несення служби працівниками правоохоронних органів України в зоні проведення антитерористичної операції: навчальний посібник / С.М. Банах, В.Р. Булачек, Ю.Р. Йосипів та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 136с., з іл.
3. Про центральні органи виконавчої влади: закон України від 17.03.2011р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
4. Про Міністерство внутрішніх справ України: Положення, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 (в редакції від 28.10.2015р.). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248608057>.
5. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-ХІІ // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 9. – Ст.106.
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>
7. Наказ МВС України від 19.08.2014 № 840 «Про деякі питання інформаційної безпеки України». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-dejaki-pitannja-informaciinoyi-bezpeki-ukrayini-doc200231.html>
8. Вішняков В. В. Тактика: підруч. / В. В. Вішняков, Г. А. Дробаха, А. А. Каленський, Є. Б. Смірнов. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 735 с.

В.о. завідувача кафедри загальноправових дисциплін Національної академії СБ України, к.ю.н., доцент

Суслін Сергій Валентинович

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЖИМУ У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Важливе значення для створення правової основи протидії тероризму відіграє передбачений законодавством України режим у районі проведення антитерористичної операції. Визначення його юридичної сутності та особливостей правового регулювання, інші теоретико-правові проблеми функціонування у сучасних умовах розглядалися в окремих наукових працях [1, с. 416-422], проте наразі залишаються недостатньо дослідженими, що зумовлює їх актуальність.

Відповідно до статті 1 Закону України "Про боротьбу з тероризмом" [2] *режим у районі проведення антитерористичної операції* (далі – режим у районі АТО) – особливий порядок, який може вводитися в районі проведення антитерористичної операції на час її проведення і передбачати надання суб'єктам боротьби з тероризмом визначених цим Законом спеціальних повноважень, необхідних для звільнення заручників, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення антитерористичної операції, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій.

У найбільш загальному розумінні слово «режим» тлумачиться як точно встановлений розпорядок життя, праці, порядок здійснення заходів або діяльності для досягнення певних цілей (режим харчування, технологічні режими на виробництві, режим тренування спортсменів тощо). У випадку закріплення режимних правил нормами права виникає феномен «правового режиму». Режим у районі проведення АТО, очевидно, є різновидом правового режиму.

В юридичній науці відсутнє єдине розуміння поняття «правовий режим». Більшість фахівців вважає, що в його основі – особливе поєднання правових засобів регулювання суспільних відносин з метою створення необхідних умов для реалізації інтересів суб'єктів цих відносин. Категорія «правовий режим» використовується у межах різних галузей права: цивільного права (зокрема, цивільно-правовий режим майна), господарського права (режими господарювання), екологічного права (правовий режим ландшафтів, правовий режим охорони повітря) тощо. Найбільшою мірою категорія "правовий режим" використовується у доктрині адміністративного права [3, с. 293-327]. Для визначення правової сутності режиму в районі проведення АТО розглянемо його юридичні ознаки.

Режим у районі АТО призначений для створення умов, необхідних для виконання Службою безпеки України та іншими уповноваженими органами державної влади їх функцій щодо боротьби з тероризмом. Як впливає з наведеного вище законодавчого визначення зазначеного режиму, він передбачає надання суб'єктам боротьби з тероризмом визначених Законом України "Про боротьбу з тероризмом" спеціальних повноважень. Водночас, на наш погляд, було б не зовсім точно розглядати спеціальні повноваження зазначених суб'єктів як основну, сутнісну ознаку цього режиму (а так само й інших правових режимів). Спеціальні повноваження необхідні тільки для того, щоб уповноважені суб'єкти боротьби з тероризмом були здатні забезпечити реалізацію особливого порядку регулювання суспільних відносин. Цей порядок складається із сукупності комплексних правових засобів та механізмів, які запроваджуються для досягнення цілей АТО з мінімально можливою шкодою для нормальної життєдіяльності громадян, діяльності органів державної влади та інших суб'єктів в районі її проведення. До таких комплексних правових засобів (механізмів) регулювання відносин в районі АТО належать, зокрема, особливий порядок допуску осіб у цей район; особливий порядок функціонування підприємств, установ і організацій; особливий порядок переміщення товарів до району або з району проведення АТО; особливий порядок запобігання, виявлення та припинення правопорушень; особливий порядок інформаційної діяльності тощо. Тому, на нашу думку, сутність режиму в районі АТО слід розглядати саме як особливий порядок правового регулювання суспільних відносин, а відповідні спеціальні (тобто додаткові, надзвичайні) повноваження у цьому контексті мають похідне значення, оскільки надаються суб'єктам боротьби з тероризмом тією мірою, якою це необхідно для забезпечення реалізації зазначеного порядку.

Тероризм є однією з найбільших загроз національній безпеці будь-якої держави. Тому запровадження режиму в районі проведення антитерористичної операції передбачає абсолютне домінування імперативного методу правового регулювання як діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом, так і поведінки громадян, діяльності ЗМІ, підприємств й інших суб'єктів (наявність значної кількості заборон, регламентація діяльності органів державної влади та поведінки громадян, додаткові обмеження прав і свобод людини, збільшення інтенсивності адміністративного примусу тощо).

Частиною 2 статті 14 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» передбачено, що у районі проведення антитерористичної операції можуть вводитися тимчасово обмеження прав і свобод громадян. Водночас, переліку заходів у районі проведення АТО, які спричиняють такі обмеження, законом не передбачено (на відміну, наприклад, від заходів правових режимів надзвичайного стану та воєнного стану, передбачених відповідно Законами України «Про правовий режим надзвичайного стану» та «Про правовий режим воєнного стану»). Крім цього, законом не визначено і порядок введення зазначених обмежень. Можливі режимні заходи, які здійснюються в районі АТО, впливають з переліку прав посадових осіб, залучених до її проведення, прав спеціальних підрозділів суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом (закріплені у статті 15 Закону України «Про боротьбу з тероризмом»). Здійснення цих

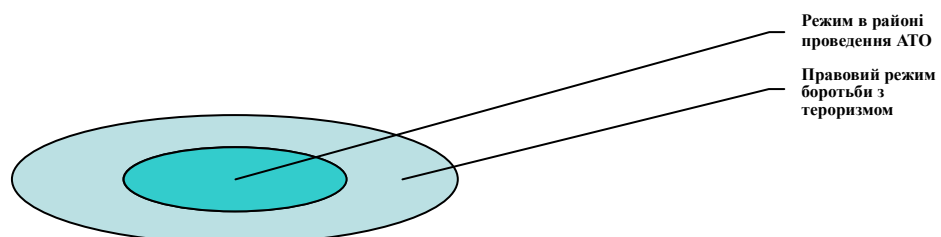
заходів (зокрема, патрулювання, блокування певних районів, огляд транспортних засобів, особистий огляд, застосування вогнепальної зброї тощо) пов'язано із додатковим, проте правомірним обмеженням прав і свобод людини. Зазначений підхід законодавця свідчить про надання суб'єктам, залученим до проведення АТО, можливості розсуду щодо застосування у межах наданих їм повноважень таких заходів, а отже і відповідних цим заходам обмежень прав і свобод людини, які у конкретній ситуації необхідні для досягнення цілей АТО. Отже, характерною рисою методу правового регулювання режиму в районі АТО є можливість адміністративного розсуду в діяльності суб'єктів, уповноважених на здійснення режимних антитерористичних заходів.

Режим у районі проведення АТО слід відрізнити від більш широкого за змістом поняття "правовий режим боротьби з тероризмом". Визначаючи співвідношення між ними, необхідно відзначити як спільні для обох режимів риси, так і відмінності.

ОЗНАКИ	Правовий режим боротьби з тероризмом	Режим в районі проведення АТО
<i>Загальне призначення</i>	Протидія тероризму	
<i>Правові засади реалізації</i>	Закон України "Про боротьбу з тероризмом"	
<i>Організаційні засади реалізації</i>	Система суб'єктів боротьби з тероризмом	
<i>Дія у часі</i>	Постійний	Тимчасовий
<i>Дія у просторі</i>	Уся територія України	Район проведення АТО
<i>Підстава для введення</i>	Закон України "Про боротьбу з тероризмом"	Закон України "Про боротьбу з тероризмом" та рішення уповноваженого суб'єкта боротьби з тероризмом

Таблиця 1. Ознаки правового режиму боротьби з тероризмом та режиму в районі проведення АТО

Спільними рисами є: загальне призначення – протидія тероризму, що зумовлює надзвичайний характер; правові засади реалізації визначено у Законі України "Про боротьбу з тероризмом"; суб'єкти, уповноважені реалізовувати режимні заходи тощо. Відмінності полягають у тому, що режим у районі АТО є тимчасовим, адже запроваджується лише на час проведення антитерористичної операції. По-друге, він має місцевий (локальний) характер, адже територіально обмежується районом проведення АТО. Натомість правовий режим боротьби з тероризмом реалізується шляхом повсякденного системного здійснення уповноваженими суб'єктами діяльності, спрямованої на запобігання, виявлення, припинення та мінімізацію наслідків терористичної діяльності на всій території України. По-третє, введення режиму у районі АТО залежить від рішення уповноважених суб'єктів боротьби з тероризмом, а правовий режим боротьби з тероризмом запроваджений і діє на підставі закону. Отже вважаємо, що є підстави розглядати режим у районі проведення АТО як підсистему правового режиму боротьби з тероризмом.

Мал. 1. Співвідношення режиму в районі проведення АТО з правовим режимом боротьби з тероризмом

З урахуванням зазначеного вище, режим у районі проведення АТО слід, на нашу думку, розглядати як складову правового режиму боротьби з тероризмом, різновид надзвичайного адміністративно-правового режиму, який можна визначити як особливий порядок регулювання суспільних відносин, що може вводиться на час і в районі проведення антитерористичної операції з метою звільнення заручників, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення антитерористичної операції, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій. Подальше дослідження теоретико-правових засад режиму в районі проведення АТО як складової системи боротьби з тероризмом сприятиме удосконаленню нормативно-правового регулювання антитерористичної діяльності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України: підручник / Кол. авт. – К. : Наук.-вид. центр НА СБ України. – 560 с.
2. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.
3. Правова доктрина України : у 5 т. – Х. : Право, 2013. – Т. 2 : Публічно-правова доктрина України / Ю.П. Битяк, Ю.Г. Барабаш, М.П. Кучерявенко та ін. ; за заг. ред. Ю.П. Битяка. – 864 с.

**Співробітник СБ України к.ю.н.,
Тарасенко Антоніна Валеріївна**

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ У XVIII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Матеріально-технічне забезпечення військових формувань України має багатовікову історію свого становлення.

За часів перебування України у складі Російської імперії, зокрема під час правління Петра I було видано Указ від 18.02.1700 р. “О заведовании всех хлебных запасов ратных людей Окольному Языкову, с наименованием его по сей части Генерал-Провиантом”. Цим Указом був затверджений перший самостійний постачальницький орган – провіантський наказ, який видав поставками до армії хліба, крупи та зернофуражу. Відповідно до цього наказу здійснювалося централізоване продовольче забезпечення, яке на сьогодні є одним із видів матеріального забезпечення військ [5, с. 32-33].

Важливим періодом у становленні матеріально-технічного забезпечення (далі – МТЗ) війська Росії стала перша половина XVIII ст., коли були проведені військові реформи Петром I, в результаті яких, починаючи з 1705 р., було створено на основі рекрутського набору регулярну армію та систему тилового забезпечення за рахунок держави. У цей час також було утворено три основні накази, основними повноваженнями яких відповідно, були: Провіантського – забезпечення хлібом, крупою і зернофуражем (1700 р.); Особливого (з 1701 р. – Військового) – постачання речовим майном, поповнення кіньми, фуражем, грошове утримання; Артилерійського – організація виробництва, ремонт і розподіл матеріальної частини артилерії. Зазначені підрозділи підпорядковувалися головному розпоряднику військового господарства у державі – генерал-крігскомісару.

Характерними особливостями МТЗ у той час були такі: на період військових дій у складі польового управління армії з 1711 р. вводився польовий комісар, а в дивізіях – оберкомісар; полк як окрема військова частина мав своє господарство – тил, за який відповідали комісар, провіантмейстер, квартирмейстер, обозний офіцер і лікар; комісар видав грошовим утриманням та